

Hikje en zijn vriendjes

Over het uitzetten van boomkikkers

Boomkikkers zijn schattig, klein, en gemakkelijk te verplaatsen. Maar kan een stel Limburgse boomkikkers het wel redden in de duinen van Zuid-Holland? Lex Kreffer, adviseur van de Haagse Dierenbescherming, zoekt ze op en neemt ons mee in zijn overpeinzingen.

Tekst Lex Kreffer

Ik ken Hikje sinds mei 2011. Hij woont met drie vriendjes en een onbekend aantal vriendinnetjes in een duindoornstruweel bij een poel in de duinen van Berkheide (Katwijk en Wassenaar). Vanaf die eerste kennismaking tot vorige maand heb ik Hikje vaak horen zingen. Dat kan ook niet missen. Steevast begint z'n liedje met “ Ík-Ík”, daarom heb ik ‘m Hikje genoemd. Direct daarna volgt het meer karakteristieke “kêêkkêkkêkkêk”. En ik kan ‘m al op een paar honderd meter afstand horen zingen. Want Hikje is een boomkikker.

KLEIN EN WEERLOOS

Ik ben al deelnemer geweest aan een bizarre conversatie van twee dierecoloogen op een warme avond in het duin. Ze moeten hard praten om boven het nabij repeterende boomkikkerkoor uit te komen. Waarbij er één ecoloog wenkbrauwfronsend constateert “dat het wel erg goed gaat met de boomkikkers”. Wenkbrauwfronsend... een paar decennia geleden zou je een moord hebben gedaan voor alleen al het geluid van één bk'tje! Waar dan ook in Nederland.

Voordat u mij verkeerd begrijpt, ik ken de problematiek. Genetische scheefgroei, geïmporteerde ziektes. En ik ben het totaal niet eens met het zomaar uitzetten van een diersoort, waar dan ook. Dat is namelijk de oorsprong van Hikje's aanwezigheid in Berkheide. En ik vind Hikje zo leuk...

Als er één diergroep is waarmee blijkbaar straffeloos gesleept en rondgeklooid kan worden zijn het amfibieën. Aanvallig in hun pseudomenselijke gedaante met -in Hikjes' geval- plakhandjes, plakteentjes en

ECOLOGIE VAN DE BOOMKIKKER

Van oorsprong is de Boomkikker (*Hyla arborea arborea*) een soort van uitgestrekte moerasgebieden, dode rivierarmen en vloedbossen. In Oost-Europa zijn in die laatste twee biotopen nog wel grote aantallen boomkikkers, bij ons nauwelijks meer. Wat we in Nederland de boomkikker nog wel te bieden hebben, zijn moerasjes en drinkpoelen. In het recente verleden is gebleken dat boomkikkers heel goed reageren op cultuurmaatregelen als het uitbaggeren van drinkpoelen en het 'openkappen' van de begroeiing eromheen. Sommige reservaten hebben hun aantallen individuen zien vertienvoudigen, na wat kapwerk. Vooropgesteld moet wel worden dat de waterkwaliteit goed moet zijn. Voldoende begroeiing in het water als voedsel- en schuilmogelijkheid voor de larven en een rijke kruid- en struiklaag om het water voor de volwassen dieren om in te jagen ('s nachts) en te zonnen.

Boomkikker op de uitkijk.

een plakbuikje, gouden ogen en prachtig groen. Klein, relatief handzaam en weerloos. Passen in elke emmer.

AMFIBIEËN VERPLAATSSEN

Het verplaatsen van amfibieën is praktisch gezien eenvoudig, maar is het toegestaan en wenselijk? Via de Paddenwerkgroep van de Haagse Dierenbescherming ben ik de afgelopen twaalf jaar regelmatig gebeld door mensen die klaagden. Namelijk dat ze Overlast ondervonden van tijdelijke amfibische invasies in hun koigekarperde vijvertjes. Als ik, advocaat van de duivelse kikkers, dan langs kwam om te kijken hoe erg het was en of er écht geen plek meer was tussen de Weber, het buitenbankstel en de begonia's, werd ik vaak geconfronteerd met enthousiast brommende bruine kikkers of blaffende padjes. En matig enthousiaste mensen. Altijd aardig, maar stiekem altijd een beetje bezorgd voor een 'plaag'.

Ook als ik de tuineigenaren ervan had overtuigd dat het probleem veel minder ernstig was dan gedacht, kreeg ik soms toch nog De Vraag. Je kon er op wachten. Namelijk of ik de kikkers niet mee kon nemen. En 'ergens uitzetten'. Want daar zouden ze het beter hebben. Afgezien van of dat wettelijk toegestaan zou zijn (NIET). Op mijn weder-vraag of ze het zelf prettig zouden vinden als

iemand ze mee zou nemen naar een plek waar ze heg noch steg zouden weten, rare en gevaarlijke burens zouden krijgen, en meer dingen waar je een dier aan uitlevert als je hem 'ergens uitzet', kreeg ik vaak iets terug waar de vervloekte stoplap 'instinct' in voorkwam. Dat begrip lijkt van een hogere orde dan het begrip verstand (wat mensen ook hebben) en legitimeert blijkbaar het gesleep met dieren. 'Ze passen zich toch wel aan.'

DE MAAKBAARHEIDILLUSIE

Van een pioniersoort zou je misschien kunnen verwachten dat hij zich aanpast. Maar de meeste dieren zijn dat niet. Daar kun je niet mee gaan slepen. En ik vind dat dat ook niet had mogen gebeuren met Hikjes' voorouders, weggerukt uit hun vreemde poeltje ergens op het Limburgse plateland. Ik ben er ook absoluut op tegen dat in de duinen van Terschelling een groepje als 'gatalinka' geboren plakbuikjes rondkluutert dat door een stelletje badgasten uit het zomerse Kroatië is ontvoerd en in Friesland losgelaten. Dat doe je gewoon niet. Maar het voor God spelen, de kennis denken te hebben van goed en kwaad, zit er nu eenmaal diep in bij veel mensen. Ook bij natuurbeschermers en natuurminnaars. Van vroeger en van nu. Toen ging het over nut of schade. Nu gaat het over het 'herstellen' van een bepaalde flora en fauna zoals die op een volkomen arbitrair gekozen punt in de geschiedenis bestond. Het daartoe wegvagen van hele populaties van huidige 'floravreemde elementen' met bijbehorende fauna. De maakbaarheidillusie ten top en nog onderhevig aan mode ook.

DOELSOORT IN HET DUIN

De boomkikker is in het Natuurbeleidsplan gebombardeerd tot doelsoort in het duin. Het is een knuffelsoort en je kunt er als natuurbeherende instantie behoorlijk mee scoren. Ook niet helemaal onrealistisch: in Zeeuws-Vlaanderen en Frankrijk leven ze ook in het duin. Maar zoiets doen in een land waar de infrastructuur de natuurlijke migratie naar het doelgebied gewoonweg onmogelijk maakt! En al helemaal over een afstand van bijna 150 kilometer. Daar is de dichtstbijzijnde populatie in de buurt van Kaatsheuvel. Daar vlakbij worden sprookjes gemaakt. Dan kun je in het geval van een knuffelamfibie als de boomkikker er bijna op wachten tot er iemand 'n raar idee krijgt en z'n eigen sprookje gaat maken.

HONDERDEN VRIENDJES

Ondertussen gaat het Hikje en z'n vriendjes erg goed. Hun heldere poelen in het open duin zijn onbeschadwd. De kruidlaag rond het water is mooi ontwikkeld. Meidoorns om je knus onder in te graven voor de Wassenaarse winter. Af en toe wat vlaai van de plaatselijke grote grazers in het water als voer voor het voer van de pijlsnelle boom-

VERSPREIDING BOOMKIKKER

Boomkikkers zijn inmiddels op vele plaatsen in Nederland uitgezet. Van oorsprong komen ze voor in:

- Noordoost Twente
- De Achterhoek
- Zuid-Limburg (kleiputreservaten bij Echt)
- Midden Noord-Brabant (De Brand, bij Kaatsheuvel)
- Westelijk Zeeuws-Vlaanderen

kikkervissen. Zo krijgt Hikje z'n honderden vriendjes. In feite liften ze, onvoorzien maar dankbaar, mee op de maatregelen die werden genomen ter bevoordeling van een ander prachtig amfibie, de rugstreeppad. Toen Hikjes' voorouders in 2001 door vogelaars werden ontdekt en voor andere vreemde vogels versleten (een kolonie van het Kleinst Waterhoen !?), waren ze nog

De stoplap 'instinct' legitimeert blijkbaar het gesleep met dieren

met niet zo veel. Nu, tien jaar en vele zilverblauwe kikkervissen later, hebben ze zich hemelsbreed bijna 10 kilometer naar het noorden verplaatst en zich honderdvoudig vermeerderd. En vormen hun koren, samen met die van de locals, de eveneens nocturne rugstreeppadden, een karaktergeluid in de nieuwe nachten van het duin.

Met dank aan Caroline Elfferich en Anne Luijt

Hyla Arborea. Beeld wikipedia.co, Andrei Mihailca